

Mursalimova Nassikhat Mazikenkızı, «8D02304 – Edebiyat uzmanlığı» alanındaki doktora öğrencisi tarafından sunulan «Yedisu şairlerinin sözleri (aytışları): çok değişkenli, tekstolojisi» (yazıya dayalı) başlıklı araştırma tezi, çalışmasına: yurtdışı danışmanının (filoloji bilimleri doktoru, profesör Mehmet Aça)

FİKRİ

Doktora öğrencisi Mursalimova Nasihat Mazikenkızı'nın «Yedisu şairlerinin (ozanların) aytışları: çok değişkenli, tekstoloji» (yazıya esas alınarak) başlıklı araştırma çalışması, henüz araştırma konusu haline gelmeyen Yedisu şairlerinin sözlerine soyutlanmıştır.

Çalışmanın ana içeriği üç büyük bölüm oluşmaktadır. Bununla beraber anlamını açıklayan ve tamamlayan bölümlerden teşekkül etmektedir. Tezin araştırma amacı, tarih ve edebiyat çalışmaları bağlamında dikkate alınması gereken disiplinler arası ve tarihsel-karşılaştırmalı metinbilimsel sorunların çözümü için kültürel çalışmalar, etnografya ve metin çalışmaları teorilerini temel almayı amaçlayan kapsamlı bir çalışmadır.

Kazak aytışlarının özel bir tür olarak tanınması, toplanması, yayınlanması ve incelenmesi 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Tezde Yedisu ozanlarının tartışmacı geleneği, gelişim ekolü, oluşum tarihi, incelenmesi, çok yönlülüğü ve tekstolojisi hakkında bahsedilecektir. Aynı zamanda şairlerin selamlaşmalarından başlayıp, milli konulara kadar pek çok bilgi verilmektedir. Giriş bölümünde tez konusunun uygunluğu, araştırma düzeyi, amaç ve hedefleri, bilimsel yenililiği, metodolojik ve teorik önemi, önerilen savunmanın ana sonuçları belirlenmiştir.

Birinci bölümde geleneksel Yedisu ozanları ekolünün oluşum ve gelişim yönlerini tanımlamış, onlara özgü geleneklerini ve sanatsal özelliklerini tanımlamıştır. Aytış'ın edebi-tarihi, bilimsel bilgilerinin toplanması, gazete ve dergi sayfalarından materyaller, el yazmaları, ayırt edici özellikleri, çok versiyonları, tekstolojisi, tarihi edebiyat biliminin gündemindeki en önemli konulardan biridir. Aynı zamanda kazak aytışı araştırmacıları olarak: Ç. Ualikhanov, A. Baitursynuly, H. Dosmagambedy, S. Seifullin, M. Auezov, S. Mukanov, K. Zhumaliev, E. İsmayilov, S. Begalin, Z. Akhmetov, Z. Kabdolv, S. Kaskabasov, M. Jarmukhameduly, vb. bilim adamlarının eserlerinden yola çıkarak ve bunları farklı açılardan, ele alarak Yedisu ozanları hakkında ciddi araştırmalara ulaşmıştır.

Araştırmacı aynı zamanda Yedisu ozanlarının kütüphane koleksiyonlarında saklanan şiirlerinin elyazmalarını etkili bir şekilde kullanmıştır.

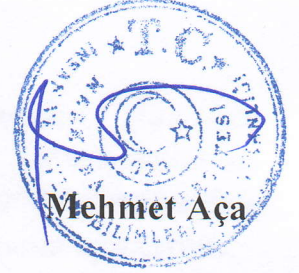
Tezin tüm bölümleri ve altbölümlerinin içerik ve mantık açısından birbiriyle bağlantılıdır. Araştırma çalışmasında teorik sonuçları, çıkarımlar ve önerileri, gerçek materyallere ve bilim adamlarının görüşlerine dayanarak kanıtlanmıştır. Tezin kendi çıkarımları, edebi metinlerin analizine dayanarak, gerçek materyallerle ispatlanmıştır.

Doktora öğrencisi N.M.Mursalimova, Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim alanında onaylanan, Yüksek Tasdik Komitesi tarafından bilimsel dergilerde

ve yabancı yayınlarda araştırma çalışmasının ana içeriği hakkında makaleler ve sunumlar yayınladı. Tezin ana bulgularını ve sonuçlarını yayınlamak yeterli olmaktadır.

Bu görüşleri dikkate alarak, tezin yazarı Mursalimova Nasihat Mazikenkızı'nın «8D02304 – Edebiyat uzmanlığı», felsefe doktoru (PhD) derecesini hak ettiğine inanıyorum. Dolayısıyla bu alandaki ilk araştırma çalışması olarak «Yedisu ozanlarının ayışları: çok değişkenli, tekstoloji» başlıklı tez çalışmasının tez konseyinde savunmaya sunulmasına temellidir.

**Yurtdışı danışmanı, filoloji
bilimleri doktoru Prof.**

Докторант Мурсалимова Насихат Мәзікенқызының «8D02304 – Әдебиеттану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Жетісу ақындарының айтыстары: көпнұсқалығы, текстологиясы» (қолжазба негізінде) атты диссертациялық зерттеу жұмысына берілген шетелдік кеңесшінің (филология ғылымдарының докторы, профессор Мехмет Ача)

ПІКІРІ

Қорғауға ұсынылып отырған докторант Мурсалимова Насихат Мәзікенқызының «Жетісу ақындарының айтыстары: көпнұсқалығы, текстологиясы» (қолжазба негізінде) атты зерттеу жұмысы бүгінге дейін зерттеу нысанына айналмаған – жетісулық ақындардың айтысына арналған.

Зерттеудің негізгі мазмұны үлкен үш тараудан және мәнін ашып, толықтыратын тараушаларды қамтиды. Диссертацияның зерттеу нысанына алынған жетісулық ақындардың айтысы тарих мен әдебиеттануды сабақтастықта қарастыруды қажет ететін пәнаралық және тарихи-салыстырмалы текстологиялық мәселелерін шешуде мәдениеттану, этнография, мәтінтану салаларындағы теорияларды негізге алуға бағытталған кешенді зерттеу деуге болады.

Қазақ айтыстарының ерекше жанр ретінде танылып, ел арасынан жиналуы, баспа бетінде жариялануы және зерттеу нысанына алынуы ХІХ ғасырдың екінші жартысынан бастау алады. Диссертацияда жетісулық ақындарының айтыскерлік дәстүрі, даму мектебі, қалыптасу тарихы, зерттелуі, көпнұсқалығы, текстологиясы туралы сөз болады. Сонымен қатар, ақындар айтысындағы амандасудан бастап, елдік мәселелерге дейінгі аралықта қаншама ақпарат-мағлұмат айтылады. Кіріспеде диссертация тақырыбының өзектілігі, зерттелу деңгейі, мақсаты мен міндеттері, ғылыми жаңалығы, әдіснамалық және теориялық маңыздылығы негіздері мәні айқындалып, қорғауға ұсынылған негізгі тұжырымдары анықталған.

Алғашқы тарауда алдымен Жетісу ақындарының айтыскерлік дәстүрлік мектебінің қалыптасу, даму бағыттарын айқындап, олардың өзіне тән дәстүрі мен көркемдік ерекшеліктерін анықтаған. Айтыстың әдеби-тарихи, ғылыми мағлұматтарды, газет-журнал беттеріндегі материалдарды, қолжазбаларды жинастыру, ерекшеліктерін, көпнұсқалығын, текстологиясын саралау – тарихи әдебиеттану ғылымының күн тәртібіндегі аса өзекті мәселелердің бірі. Осы ретте зерттеуші қазақ айтысын зерттеушілер Ш.Уәлиханов, А.Байтұрсынұлы, Х.Досмағамбедұлы, С.Сейфуллин, М.Әуезов, С.Мұқанов, Қ.Жұмалиев, Е.Ысмайылов, С.Бегалин, З.Ахметов, З.Қабдолов, С.Қасқабасов, М.Жармұхамедұлы т.б. ғалымдардың еңбектеріне сүйеніп, әртүрлі жақтан қарастыра отырып, Жетісулық ақындар туралы байыпты ізденістерге қол жеткізген.

Сонымен қатар зерттеуші кітапхана қорларында сақтаулы тұрған жетісулық ақындар айтысының қолжазбаларын ұтымды пайдаланған.

Диссертациялық жұмыстың барлық тараулары мен тараушалары бір-бірімен мазмұндық әрі логикалық жағынан сабақтастыққа құрылған. Зерттеу жұмысында теориялық қорытындылар, тұжырымдар мен ұсыныстар нақты материалдарға, ғалымдардың пікірлеріне сүйене отырып дәлелденген. Диссертанттың өзіндік тұжырымдары көркем мәтіндерді талдауларға негізделген, нақты материалдармен дәлелденген.

Докторант Н.М.Мурсалимованың зерттеу жұмысының негізгі мазмұны жөнінде ҚР Білім және ғылым саласындағы Жоғары аттестаттау комитеті бекіткен ғылыми журналдар мен шетелдік басылымдарда мақалалар жариялап, баяндамалар жасаған. Диссертацияның негізгі тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануы жеткілікті.

Осы айтылған пікірлерді ескере отырып, диссертация авторы Мурсалимова Насихат Мәзікенқызының «8D02304 – Әдебиеттану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне лайық деп есептеймін. Сондықтан осы сала бойынша алғашқы зерттеу жұмысы ретінде әрі өзіндік айтары бар «Жетісу ақындарының айтыстары: көпнұсқалығы, текстологиясы» атты диссертациялық жұмысты диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынуға негіз бар.

**Шетелдік кеңесші, филология
ғылымдарының докторы, профессор**

/қолы бар//мөрі бар/

Мехмет Ача

